

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS BESLUT

Mål nr
3421-16

meddelat i Stockholm den 19 juni 2017

SÖKANDE

1. AA

Ombud: Advokat Thorulf Arwidson
Box 24049
104 50 Stockholm

2. BB

KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Socialdepartementet) beslut den 22 juni 2016, S2013/03377/RS (delvis), avseende ansökan om avstående av arv som tillfallit Allmänna arvsfonden

SAKEN

Rättsprövning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår yrkandet om muntlig förhandling.

Högsta förvaltningsdomstolen avvisar ansökningarna om rättsprövning.

Dok.Id 179946

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

När CC avled vid 87 års ålder tillföll hennes kvarlåtenskap Allmänna arvsfonden genom arv.

Enligt bestämmelserna om Allmänna arvsfonden kan en enskild ansöka om att fonden ska avstå arv till förmån för honom eller henne. En sådan ansökan får beviljas om det kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja eller är skäligt med hänsyn till en nära relation mellan arvlåtaren och sökanden.

AA ansökte hos Kammarkollegiet om att arvet efter CC skulle avstås till honom. Som skäl anförde han i huvudsak följande. Hans far var fram till sin död gift med CC och hon såg AA som sin son och arvinge. Enligt ett vittne upprättade CC år 2003 ett testamente i vilket han var upptagen som universell testamentstagare. Testamentet har inte kunnat återfinnas.

BB – granne och bekant till CC – biträdde AAs ansökan.

Länsstyrelsen i Stockholms län, som på Kammarkollegiets uppdrag utredde frågan, tillstyrkte att en skälig del av arvet skulle avstås. Kammarkollegiet, som med eget yttrande överlämnade ärendet till regeringen för beslut, avstyrkte ansökan. Som skäl angav Kammarkollegiet i huvudsak följande. Det har inte styrkts genom uttalanden av CC eller genom andra särskilda omständigheter att det stämmer överens med hennes yttersta vilja att arvet efter henne ska avstås till AA. Det ifrågasätts inte att CC och AA har haft en nära relation, men för att arv ska kunna avstås på grund av att de är närstående fordras ett närmare beroende mellan arvlåtaren och sökanden än vad som förelegat i detta fall.

Regeringen instämde i Kammarkollegiets bedömning och avslog ansökan.

YRKANDEN M.M.

AA ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska hålla muntlig förhandling i målet. Till stöd för sin talan anför han bl.a. följande.

Regeringens beslut strider mot egendomsskyddet i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR, samt mot 24 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Den civila rättighet som i första hand måste beaktas i ett förfarande om arvsavstående är arvlåtarens intresse av att hennes vilja får råda vid fördelningen av kvarlåtenskapen. Även sökanden har en civil rättighet till följd av den vilja som kommit till uttryck i det förkomna testamentet. Om det bevisas att arvlåtaren har uttalat en bestämd vilja har sökanden rätt att erhålla ett bifallande beslut som följd av regeringens skyldighet att tillämpa regeln om arvsavstående lika för alla.

BB ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och anför bl.a. följande.

Allmänna arvsfonden har i strid med ärvdabalkens regler förskaffat sig ett arv som fonden inte har rätt till. Regeringens utgångspunkt att Allmänna arvsfonden korrekt tilldelats arvet efter CC är därmed felaktig, varför beslutet saknar giltig grund.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 EKMR.

Mål nr
3421-16

Av 24 § lagen om Allmänna arvsfonden följer att arv eller försäkringsbelopp som har tillfallit Allmänna arvsfonden, helt eller delvis får avstås till någon annan, om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Även i annat fall får arv eller försäkringsbelopp avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Genom det klandrade avgörandet har regeringen avslagit AAs ansökan om avstående av arv från CC, vilket tillfallit Allmänna arvsfonden. AA och BB ansöker nu om rättsprövning av regeringens beslut.

För att regeringens beslut ska kunna rättsprövas krävs att beslutet innefattar en prövning av en enskilds civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 EKMR. För bedömningen av denna fråga får en muntlig förhandling anses vara uppenbart obehövlig.

Av Europadomstolens praxis följer att artikel 6.1 EKMR är tillämplig under förutsättning att det föreligger en reell och seriös tvist, att tvisten gäller en rättighet som har sin grund i den nationella rätten och att denna rättighet, vid en på konventionen grundad tolkning, kan karaktäriseras som en civil rättighet.

Bestämmelsen i 24 § lagen om Allmänna arvsfonden ger regeringen en diskretionär rätt att avgöra om ansökan om avstående av arv ska beviljas (jfr prop. 1993/94:124 s. 33). En enskild kan således inte hävda en rätt till arvsavstående. Det är därmed inte fråga om en civil rättighet enligt artikel 6.1 EKMR (se HFD 2017 ref. 2).

BESLUT

Mål nr
3421-16

Ansökningarna om rättsprövning ska därför avvisas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Karin Almgren, Eskil Nord,
Thomas Bull och Mari Andersson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Linda Ferry.